

Dit exemplaar bestaat uit 11 blz.

GEHEIMDE STUDENTENVAKBEWEGING (SVB)S a m e n v a t t i n g

De Studentenvakbeweging (SVB), in de zomer van 1963 opgericht, is een organisatie, die de materiële belangen en de studie van alle Nederlandse studenten wil behartigen. Zij heeft afdelingen in de universiteits- en hogeschoolsteden. Het ledental bedraagt thans naar schatting 3500, d.w.z. dat ca 7 % van alle Nederlandse studenten lid is van de SVB. Haar invloed is evenwel veel groter. Bij de grondraadsverkiezingen voor de Nederlandse Studenten Raad (NSR), gehouden in de eerste helft van 1964, bracht 20 à 25 % van het aantal deelnemende studenten zijn stem uit op een SVB-candidaat.

Leden van de communistisch georiënteerde studentenvereniging "Perikles" hebben vrijwel vanaf het begin grote activiteit in en voor de SVB aan de dag gelegd vooral in de afdeling Amsterdam. Daardoor zijn zij er in geslaagd vaste voet te verkrijgen in de bestuurscolleges.

Het in mei j.l. in Scheveningen gehouden congres van de Nederlandse Studenten Raad (NSR) betekende zowel voor de leiding van de SVB als voor die van "Perikles" een tegenslag. Een groep SVB-ers voelde er zelfs voor om naast de NSR een nieuwe nationale unie op te richten. Anderen stellen zich op het standpunt, dat de SVB gewoon door moet gaan haar activiteiten te ontwikkelen en zoveel mogelijk leden moet winnen.

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 11 blz.

GEHEIM

DE STUDENTENVAKBEWEGING (SVB)Inleiding

De Studentenvakbeweging, in 1963 opgericht, heeft zich ten doel gesteld, de materiële en intellectuele onafhankelijkheid van de student te bevorderen en te verdedigen. Voorts wil zij de studenten ertoe brengen actief deel te nemen aan de ontwikkeling van de maatschappij en daarvoor verantwoordelijkheid te dragen. Volgens haar program moeten het hoger onderwijs en de studentenvertegenwoordigingen "gedemocratiseerd" worden. De integrale studiekostenvergoeding neemt in haar plannen een belangrijke plaats in. In voorkomende gevallen zal de SVB als pressiegroep optreden.

Voorgeschiedenis en oprichting

Het initiatief voor de oprichting van de studentenvakbeweging in Nederland is in Nijmegen ontstaan. Volgens Ton Regtien, oud-voorzitter van de organisatie en één van de oprichters ervan, werd elke student in de Keizer Karelstad ertoe verplicht om naast het college- en inschrijfgeld nog f 40,- te betalen als contributie voor het studenten-corps. Deze f 40,- per student werd aan de bestaande gezelligheidsverenigingen gegeven, waarvan echter voornamelijk slechts de beter gesitueerden lid waren. Een aantal studenten kwam daartegen in het geweer.

Op 15 februari 1963 schreef Regtien in het Nijmeegse Universiteitsblad het eerste van een zestal artikelen over het wezen van een studentenvakbeweging. In een tweede artikel werden belangstellenden uitgenodigd zich op te geven voor een werkgroep, welke kort daarop door een tiental Nijmeegse studenten gevormd werd.

Eind maart 1963 zond deze groep een informatief stencil aan 500 adressen over het gehele land. Daarop werd belangstellend gereageerd door de Amsterdamse Werkstudenten Liga (WSL), de democratisch-socialistische studentenorganisatie "Politeia" en de communistisch georiënteerde studentenvereniging "Perikles". Als resultaat werd de werkgroep Amsterdam opgericht, weldra gevolgd door soortgelijke groepen in Utrecht,

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 11 blz.

- 3 -

GEHEIM

Delft en Wageningen.

Diverse hoogleraren gaven blijk van hun belangstelling en betuigden hun instemming met de plannen voor de Studentenvakbeweging. Wellicht mede daarom besloten de initiatiefnemers om nog vóór het eind van het academisch jaar tot oprichting daarvan over te gaan. Op een eind mei gehouden ledenraadsvergadering van de Algemene Studenten Vereniging Amsterdam (ASVA) betuigde een meerderheid zijn sympathie met dit streven. Begin juni 1963 kwam het bericht, dat de Werkstudenten Liga (WSL), die 800 leden telde, een fusie overwoog met de op te richten Studentenvakbeweging. Deze zou dan het werk van de WSL over kunnen nemen voor verbetering van de sociaal-maatschappelijke positie van de student en democratisering van het studentenleven.

Voorstanders van de Studentenvakbeweging legden ook contacten met studenten uit Leiden en Rotterdam.

Op 29 en 30 juni 1963 vond in Utrecht het oprichtingscongres van de SVB plaats, dat door ca 100 personen werd bijgewoond. Op het openbaar gedeelte sprak prof. dr. F.C. Heringa uit Groningen over de sociale positie van de Nederlandse student. Tijdens besloten zittingen werd een "Democratisch Manifest" opgesteld. Naast een uiteenzetting van de doelstellingen wordt daarin een opsomming gegeven van de eisen waarvoor de SVB actie wil voeren. De voornaamste daarvan zijn:

1. Verbetering van het stelsel van Rijksstudietoelagen (verhoging van de maxima tot f 3500,-);
2. Democratisering binnen de universiteit;
3. Democratisering van de studentenvertegenwoordigingen;
4. Herziening van het subsidiebeleid der studenteneettafels;
5. Verbetering van de huisvesting;
6. Uitbreiding der sociale voorzieningen;
7. Reductie-systeem voor aankopen.

Op het congres werd voorts besloten om, vooruitlopend op een fusie met de Werkstudenten Liga (WSL), het orgaan "Demokrater" van deze organisatie, gezamenlijk voort te zetten. Het eerste nummer verscheen op 16 oktober 1963 in een oplage van 10.000 exemplaren.

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 11 blz.

- 4 -

GEHEIMAanvaarding Charte de Grenoble

Op het tweede landelijk congres van de SVB, gehouden op 28 en 29 februari 1964 in Amsterdam, werd uitdrukkelijk vastgesteld, dat de SVB de Nederlandse vorm nastreeft van het "Syndicalisme Etudiant", zoals dit door de Union Nationale des Etudiants de France (UNEF) werd vastgelegd in het Charte de Grenoble. Dit charter is het beginselprogramma van de UNEF, aangenomen tijdens het congres van deze niet-communistische studentenorganisatie op 24 april 1946 in Grenoble. Daarin wordt gesteld, dat de student een jonge intellectuele arbeider is, die als jongere steeds het vernieuwende element in de maatschappij moet zijn, als werker zijn aandeel moet leveren in de opbouw van die maatschappij en als intellectueel zich moet inzetten voor de verdediging van de waarheid en de vrijheid.

Kort na de oprichting van de SVB in de zomer van 1963, heeft Regtien pogingen aangewend om officieel door de UNEF, de bakermat van de Studentenvakbeweging, te worden erkend. Deze Franse studentenorganisatie kon dit evenwel niet doen, aangezien zij goede betrekkingen onderhield met de NSR. Zowel de NSR als de UNEF zijn aangesloten bij de ISC-COSEC.

Activiteiten

De SVB richtte zich vooral op de sociale problemen van het studentenleven. Samen met andere organisaties was zij actief in een actie tegen de afschaffing van de directe subsidies op de studententafels, culminerend in straatdemonstraties op 2 december 1963 in Amsterdam, Leiden, Delft, Utrecht en Den Haag en in het aanbieden van een petitie aan de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Enige maanden daarvoor hadden de SVB-afdelingen in Utrecht, Delft en Nijmegen met succes geageerd voor kamerruimte t.b.v. studenten. Voorts gaf de Studentenvakbeweging op een middelbare school voorlichting over het studeren en het student-zijn.

Democratisering van studentenvertegenwoordigingen in de Nederlandse Studenten Raad (NSR)

Herhaaldelijk sprak de SVB haar bezwaren uit over de Nederlandse Studenten Raad (NSR) en de daaronder ressorterende plaatselijke studentenvertegenwoordigingen of grondraden. Deze grondraden bestonden

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 11 blz.

- 5 -

GEHEIM

uit afgevaardigden van studenten-gezelligheidsverenigingen, waaraan enige ongeorganiseerde studenten werden toegevoegd. In feite bepaalden de gezelligheidsverenigingen dus het beleid. De SVB heeft hier tegen vanaf het begin van haar bestaan bezwaar gemaakt, omdat relatief slechts een klein deel van de studenten (sommige berichten spreken van niet meer dan 30 %) bij een gezelligheidsvereniging is aangesloten.

Kennelijk onder druk van de snel groeiende SVB besloot de Nederlandse Studenten Raad in zijn vergadering van 5 oktober 1963 de grondraden voortaan d.m.v. algemene verkiezingen op basis van evenredige vertegenwoordiging te doen samenstellen.

De verschillende studentenverenigingen, alsook de SVB kunnen voor deze grondraden kandidaten stellen.

Organisatie

De SVB is een landelijke organisatie met afdelingen in de universiteits- en hogeschoolsteden Amsterdam, Delft, Eindhoven, Enschede, Groningen, Leiden, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht en Wageningen. Het lidmaatschap staat niet alleen open voor hen, die aan universiteiten of hogescholen studeren, maar ook voor studenten aan academies voor maatschappelijk werk, lichamelijke opvoeding en kunst.

De hoogste macht in de organisatie berust bij het congres, dat een landelijk bestuur kiest. Tussen twee congressen in kan de gecombineerde vergadering (GV), die tot voor kort als contactorgaan tussen het landelijk bestuur en de afdelingen fungeerde, een beleids- en contrôlebevoegdheid uitoefenen. De GV is samengesteld uit vertegenwoordigers van de afdelingen, waaraan enige leden van het landelijk bestuur zijn toegevoegd.

Voorts is er een achttal landelijke studiecommissies, waaronder de actiecommissie en de commissie buitenland belangrijke plaatsen innemen. De eerste heeft tot taak landelijke sociaal-economische acties te voeren ten behoeve van de studenten en het plaatselijke actie-beleid te coördineren. Deze commissie bestaat uit bestuursleden (plaatselijke actie-commissarissen) van de afdelingen, onder voorzitterschap van de landelijk actie-commissaris, lid van het SVB-bestuur.

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 11 blz.

- 6 -

GEHEIM

De commissie buitenland heeft tot taak contacten te leggen met gelijkgerichte studenten in het buitenland. Voorts dient de commissie de SVB in te lichten over de omstandigheden, de activiteiten en de problemen van de studenten in andere landen.

In de beschrijvingsbrief voor het tweede SVB-congres (februari 1964) beval deze commissie aan om het waarnemerschap te verwerven van de twee bestaande internationale studentenorganisaties, t.w. de niet-communistische International Student Conference (ISC), die haar secretariaat (COSEC) in Leiden/Oegstgeest heeft, alsmede de communistische International Union of Students (IUS), die in Praag zetelt. Het buitenlands beleid, aldus deze commissie, mag zich niet onttrekken aan het stellingnemen op politiek gebied, evenmin als dit ten aanzien van het eigen land mogelijk is. Als richtlijnen werden daarbij aanbevolen: de verklaring van de rechten van de mens, het principe van de vreedzame coëxistentie en het afwijzen van het neo-kolonialisme en het imperialisme.

Ten aanzien van relaties met de IUS en ISC besloot het tweede SVB-congres echter geen uitspraak te doen en slechts contacten te leggen met geestverwante-organisaties in het buitenland.

Aanhang en invloed van de SVB

Kort na het oprichtingscongres bedroeg het aantal leden van de SVB ca 100. Een bij het begin van het studiejaar 1963 op touw gezette ledenwerfactie bracht dit aantal half september 1963 op 1000. In november van dat jaar waren het er ruim 3100. Thans wordt het ledental geschat op 3500. De helft hiervan studeert in Amsterdam. Ten aanzien van dit laatste gegeven moet er op gewezen worden dat de Werkstudenten Liga (zie ook pag. 3) inmiddels met de SVB is gefuseerd. Dit betekent, dat ca 7 % van de Nederlandse studenten thans lid is van de Studentenvakbeweging. De invloed van de SVB strekt zich evenwel ver buiten de directe aanhang uit, getuige de uitslagen van de jongste verkiezingen voor de plaatselijke grondraden van de NSR. Van het aantal studenten, dat aan deze verkiezingen deelnam, bracht gemiddeld 20 à 25 % zijn stem uit op een SVB-candidaat.

De Amsterdamse Gemeente-universiteit staat bovenaan met een

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 11 blz.

- 7 -

GEHEIM

percentage van 42. Als gevolg daarvan maken thans 21 SVB'ers deel uit van de 50 leden tellende ASVA-ledenraad (Amsterdamse grondraad). In feite was het succes van de Studentenvakbeweging daar nog groter, aangezien 9 personen, die kandidaat stonden op andere lijsten (en gekozen werden), ook lid waren van de SVB.

In Leiden bedroeg het percentage SVB-stemmen 20; in Delft 17. In Utrecht stemde 22,8 % op de SVB, in Groningen 23,3 %. Aan de bijzondere universiteiten waren de cijfers wat lager; op de Rooms-Katholieke Universiteit in Nijmegen bedroeg het percentage 16. Aan de Vrije Universiteit in Amsterdam stemde 15 % op de SVB-lijst. In Tilburg en Rotterdam kwam de SVB niet met een eigen lijst uit.

Op deze uitslag baseert de SVB haar bewering dat zij een kwart van de Nederlandse studenten vertegenwoordigt.

Overigens dient bij het beoordelen van de stemmen-percentages, bij de grondraadsverkiezingen op de SVB uitgebracht, niet vergeten te worden dat ongeveer de helft van het totaal aantal studenten niet aan de verkiezingen deelnam. Voor wat de Gemeentelijke Universiteit in Amsterdam betreft ligt dit percentage hoger, nl. 63 %; in Utrecht bedraagt het 59 %, in Leiden 57 %, in Groningen 43 % en in Delft ruim 36 %.

Communistische invloed in de SVB

De Studentenvakbeweging is een novum in het Nederlandse universitaire leven. De communisten, die tot dan toe alleen via de zeer zwakke en kwijnende studentenorganisatie "Perikles" te Amsterdam hun ideeën konden propageren, zagen in de SVB een mooie gelegenheid om een beter entree in dit milieu te krijgen.

De CPN-partijleiding hechtte daaraan veel waarde, zoveel zelfs dat het Tweede Kamerlid Marcus Bakker in mei 1963 bij het Ministerie van Defensie geprobeerd heeft uitstel voor Rudi van der Velde te krijgen. Deze moest in september 1963 voor herhalingsoefeningen in militaire dienst. Als reden voor het uitstel werd diens studie opgegeven. In werkelijkheid was het de CPN erom te doen zorg te dragen dat de communistische pion in de SVB bij het begin van het studiejaar zijn handen vrij zou hebben. De Studentenvakbeweging begon toen immers

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 11 blz.

- 8 -

GEHEIM

met het ontplooiën van zijn activiteiten, w.o. die voor de ledenwerking.

Van meet af aan toonde "Perikles" zich derhalve een warm voorstander van de SVB en zij heeft ten behoeve daarvan een grote activiteit aan de dag gelegd. Stellig om die reden werd in het eerste landelijk SVB-bestuur, dat zeven leden telde, ook een communist opgenomen, nl. Rudi van der Velde, thans vice-voorzitter van "Perikles". In zijn SVB-functie gaf hij leiding aan de werkzaamheden van de "landelijke actie"-commissie. In die zelfde periode werd de communist André de Leeuw voorzitter van de commissie "buitenland". Zijn invloed blijkt duidelijk uit de formulering van de richtlijnen ten aanzien van het buitenlands beleid van de SVB (zie pag. 6).

Ook nestelden de communisten zich in enige werkgroepen van de SVB-afdeling Amsterdam.

In november 1963 was de Perikliet Eric Paerl voorzitter van de hoofdstedelijke studie-commissie "financiën". Twee andere leden van "Perikles" waren te zelfder tijd als gewone leden van deze commissie werkzaam. Voorzitter van een andere Amsterdamse commissie was de communist Bert de Smit.

Twee maanden later kwamen de communisten nog steviger in het zadel. De eerder genoemde Eric Paerl had toen kans gezien zijn functie in de financiële commissie te verwisselen voor die van studie-commissaris van de Amsterdamse afdeling. Hij werd daardoor lid van het afdelingsbestuur en kreeg tevens de leiding van de werkzaamheden van de vier Amsterdamse studievergaderingen. Bovendien ging zijn bestuursfunctie in de commissie "financiën" voor de communisten niet verloren, aangezien de Perikliet Piet de Smit - een broer van Bert de Smit - (zie boven) secretaris daarvan werd. Eind 1963 werd P. de Smit zelfs voor de tijd van twee maanden landelijk studievergaderingscommissaris.

Op het tweede SVB-congres (Amsterdam, februari 1964) moesten de communisten enige functies prijsgeven.

Weliswaar zag R. v.d. Velde zich als landelijk actie-commissaris opgevolgd door zijn partijgenoot Maud Boshart (zoon van de kortgeleden overleden Maurits Boshart, die in de dertiger jaren van zich deed

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 11 blz.

GEHEIM

- 9 -

spreken als leider van de mouterij op de "Zeven Provinciën"), maar André de Leeuw (voorzitter commissie "buitenland") werd opgevolgd door R. Regtien, lid van de sociaal-democratische studentenvereniging "Politeia". Ook de functie van studie-commissaris in Amsterdam ging voor de communisten verloren, zodat zij thans geen zitting meer hebben in het Amsterdamse afdelingsbestuur van de SVB.

Anderzijds bleek, dat de communisten er in geslaagd waren zich bij de verkiezingen voor de ASVA-ledenraad van een ruime plaats te voorzien. Via de SVB-candidatenlijst kregen vier leden van "Perikles", o.w. V.d. Velde voornoemd, daarin een plaats. Van der Velde werd vervolgens aangewezen om voor de ASVA zitting te nemen in de Nederlandse Studenten Raad, hetgeen in de geschiedenis van de communistische studentenbeweging een unicum mag worden genoemd. "Perikles" zelf telt niet meer dan circa 50 leden en heeft zelfstandig een dergelijk resultaat nimmer behaald.

Trotzkistische invloed in de SVB

Voorzover bekend is de trotskistische invloed in de Studentenvakbeweging tot nu toe gering. Wel maakt sinds het tweede SVB-congres in februari 1964 Huib Riethof, vertegenwoordiger van deze radicale groepering, deel uit van de landelijke leiding. In "Politeia" had hij tot voor kort de functie van hoofdredacteur van het ^{overigens reeds} geruime tijd niet meer verschijnende orgaan. Vermoedelijk was hij, vooral acceptabel voor de SVB omdat een grote groep Politeianen is aangesloten bij de studentenvakbeweging.

Tegenslag voor de SVB

Van 6 tot 9 mei 1964 werd in Scheveningen het nationaal congres van de Nederlandse Studenten Raad (NSR) gehouden. Het aantal congresgangers met stemrecht bedroeg 50. Veertien hiervan waren SVB'ers, maar het bestuur van de Studentenvakbeweging hoopte daarnaast onder de andere stemgerechtigden, sympathisanten aan te treffen. Men meende zelfs, dat er een kans bestond, tijdens dit NSR-congres een definitieve doorbraak ten gunste van de SVB te forceren.

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 11 blz.

- 10 -

GEHEIM

Dat bleek evenwel niet het geval. Een hele serie SVB-voorstellen, punten die ook deel uitmaakten van het verkiezingsprogram van de Studentenvakbeweging werden door het congres met meerderheid van stemmen verworpen. Deze voorstellen behelsden o.m. wijziging van het huidige systeem van de rijksstudietoelagen, een ziektekostenverzekering gekoppeld aan de college-kaart, het wettelijk vastleggen van de rechten en plichten van de student als enige basis voor een reëel overleg met de overheid, wijziging van het buitenlands beleid van de NSR door naast het bestaande lidmaatschap van de ISC-COSEC, het "geassocieerde" lidmaatschap van de IUS aan te vragen. Voorts werd het voorstel verworpen om het initiatief te nemen tot een rondetafelconferentie om meer eenheid te brengen in de internationale studentenbeweging.

Kort voor de verkiezing van het nieuwe NSR-bestuur, legde de fractievoorzitter van de SVB, Ton Regtien, een verklaring af, waarin de beslissingen van het congres volstrekt onaanvaardbaar werden genoemd. Volgens hem wilde de SVB geen enkele verantwoordelijkheid voor het beleid van het nieuwe NSR-bestuur aanvaarden en zou het principieel tegen elk bestuur stemmen, dat bereid was het beleid van het congres uit te voeren. Daarop trok de SVB haar team van kandidaten voor het nieuwe bestuur terug.

De invloed van de SVB op dit congres was aanzienlijk minder groot dan het bestuur van de Studentenvakbeweging zich dit gedacht had. Een door één der aanwezigen ingediende motie, waarin teleurstelling werd uitgesproken over het tekort aan begrip bij de SVB-fractie ten aanzien van de democratische besluitvorming, werd aangenomen met 14 stemmen tegen (van de SVB) en 5 onthoudingen.

Opmerkelijk is, dat vooral de communisten in de SVB door de gang van zaken erg teleurgesteld zijn. In "Perikles"-kringen sprak men zelfs van een débâcle. Bij hen had kennelijk de mening postgevat, dat de SVB ook hier als overwinnaar uit de bus zou komen.

Ook anderszins bracht dit congres teleurstelling voor "Perikles". Een voorstel om deze studentenvereniging als waarnemer toe te laten, werd door de meerderheid verworpen. "Perikles" werd als te eenzijdig bestempeld. Een poging van "Politeia", van welke studentenorganisatie veel aanhangers tevens lid zijn van de SVB, de zaak opnieuw aan de orde te stellen, liep op niets uit.

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 11 blz.

GEHEIM

- 11 -

Breuk van de SVB met de NSR ?

Vooraanstaande SVB-leden, vooral een groep rondom Ton Regtien, hebben na het congres met de gedachte gespeeld, dat de tijd nu rijp was voor een breuk met de NSR. Volgens Regtiens persoonlijke mening ontbrak zelfs elke basis voor een reële samenwerking.

Het is niet onmogelijk dat men een dergelijke breuk wenste om een eerder naar voren gekomen plan te kunnen verwezenlijken, nl. het oprichten van een nieuwe, nationale studentenunie naast de NSR. In "Demokrater" van 18 december 1963 wijdde Regtien, toen nog landelijk voorzitter van de organisatie, een nadere beschouwing aan de Studenten-vakbeweging. Hem leek de SVB als nationale unie wel zinvol. Slechts indien de NSR zelf de materiële belangen der studenten zou willen behartigen, zou het oprichten van een dergelijke unie niet nodig zijn.

Toen op het NSR-congres bleek, dat de meerderheid niet voelde voor een totale ommezwaai, meende de groep van Regtien een argument in handen te hebben een breuk met de raad te forceren. Een nieuwe, nationale studentenunie zou meer mogelijkheden hebben en bijv. zelf contacten kunnen leggen met buitenlandse studentenorganisaties die thans buiten het bereik van de SVB liggen.

Een meerderheid binnen de SVB was het met het plan van de groep Regtien echter niet eens. Op het demonstratief SVB-congres, dat na de gebeurtenissen op de NSR-bijeenkomst, op 19 mei 1964 in Amsterdam plaatsvond, werd in een resolutie vastgelegd, dat de SVB haar fractie in de NSR als vertegenwoordiging van een kwart van de Nederlandse studenten zal handhaven. Wel zal op vele punten oppositie gevoerd moeten worden tegen het beleid van de NSR. De SVB zal evenwel een loyale houding t.a.v. de NSR bewaren. Afwijzing van bepaalde voorstellen door de NSR zal echter geenszins betekenen, dat deze niet toch zelfstandig door de SVB zullen worden uitgevoerd.

23 september 1964

GEHEIM

50.000 Nederlandse studenten

100 leden	1000 leden	3100 leden	3500 leden
juli 1963	sept 1963	nov 1963	sept 1964

